

ALBIN BELAR – NARAVOSLOVEC, SEIZMOLOG IN NARAVOVARSTVENIK

Albin Belar se je rodil 21. februarja 1864 v Ljubljani. Tu je obiskoval ljudsko šolo, nižjo gimnazijo in višjo realko; maturiral je leta 1883. Po maturi je študiral na visoki tehniški šoli na Dunaju in v Gradcu ter na univerzi na Dunaju. Doktoriral je leta 1890.

Nato je bil imenovan za asistenta za kemijo in naravoslovje na Mornariški akademiji na Reki; tam se je ukvarjal s pedagoškim delom in s kemijsko tehnologijo. Njegovo uspešnost dokazuje tudi spričevalo poveljstva akademije; to ga je označilo kot odličnega pedagoga in kot vsestranskega samostojnega znanstvenika.

Močan potres v Ljubljani leta 1895 je močno spremenil njegovo življenje – začel se je ukvarjati s seizmologijo¹. Njej je posvetil vse svoje raziskovanje in zanj je žrtvoval veliko svojih sredstev.

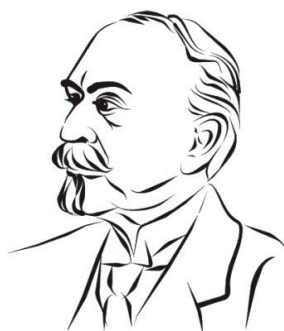
Leta 1896 je postal profesor za kemijo in naravoslovje na višji državni realki² v Ljubljani. Hkrati je bil imenovan za okrajnega šolskega nadzornika ljudskih in meščanskih šol z nemškim učnim jezikom v Ljubljani in na Kranjskem. Dvanajst let kasneje pa je postal deželni nadzornik vseh ljudskih in srednjih šol ter učiteljišč z nemškim učnim jezikom na ozemlju današnje Slovenije.

Med službovanjem na realki je postavil temelje seizmologiji v avstro-ogrski monarhiji ter predstavil Ljubljano kot pomembno središče evropske seizmološke znanosti. V realki, in sicer v kletnih prostorih, v pritličju in nadgradnji kupole, je postavil potresno opazovalnico; delovati je začela 18. septembra 1897. Prve instrumente je kupil v Italiji, nekaj pa jih je izdelal kar sam, tako da je bilo leta 1898 v opazovalnici pet seizmografov, 14 let pozneje pa že 27 – njegova potresna opazovalnica je bila ena od najbolj opremljenih na svetu. Njegove seizmografe so uporabljali tudi na Češkem; na mednarodni razstavi meteoroloških in seizmoloških instrumentov v Faenzi v Italiji pa je za svoj izum dobil prvo nagrado.

Njegova pomembnejša dejavnost je bila tudi izdajanje mesečnika Potresna opazovalnica. Revija je izhajala v Ljubljani od leta 1901 do 1910. Bila je ena od prvih znanstvenih seizmoloških revij na svetu in v njej so objavljali najuglednejši znanstveniki tistega časa.

Spomladi leta 1919 je potresna opazovalnica prešla pod državno nadzorstvo, Albin Belar pa se je preselil v Podhom pri Bledu, kjer je v družinski vili ustanovil zasebni observatorij³; ta je deloval do leta 1930.

Seizmologiji predani znanstvenik in naravovarstvenik se je hudo bolan umaknil v samoto Kočevske in tam 1. januarja 1939 tudi umrl.

Prerejeno po: Jože Mihelič, Renato Vidrih – Albin Belar, naravoslovec, seizmolog in naravovarstvenik (Proteus, 2001.)

¹ Veda o potresih.

² Srednja šola s poudarkom na naravoslovju.

³ Ustanova za opazovanje in raziskovanje naravnih pojavov.

1. Bralcem katere revije je namenjeno izhodiščno besedilo?

- PIL
- Moja Slovenija
- Znanost in tehnika
- Proteus
- National Geographic

2. Kje bi izhodiščno besedilo še lahko objavili?

- V reviji za otroke Ciciban.
- V TV-sporedu.
- V poljudnoznanstveni reviji Gea.
- V literarnem šolskem glasilu.

3. Kaj je Albin Belar izpopolnil?

- realko.
- seizmograf.
- seizmologa.
- meteorologijo.

4. Kdaj je izhajala revija Potresna opazovalnica?

- vsak dan.
- štirikrat na leto.
- vsak teden.
- vsak mesec.

5. Katero šolo je Albin Belar obiskoval takoj po ljudski šoli?

- Univerzo.
- Visoko tehniško šolo.
- Višjo realko.
- Nižjo gimnazijo.

6. Dogodke iz življenja Albina Belarja razvrsti v ustrezno časovno zaporedje tako, da zapišeš številke od 1 do 6.

_____ Imenovan je bil za asistenta za kemijo in naravoslovje na Mornariški akademiji na Reki.

_____ V Podhomu je ustanovil zasebni observatorij.

_____ Študiral je na visoki tehniški šoli na Dunaju in v Gradcu.

_____ Izdajal je mesečnik Potresna opazovalnica.

_____ Imenovan je bil za okrajnega šolskega nadzornika.

_____ Leta 1897 je v realki postavil potresno opazovalnico.

7. Katera dogodka iz življenja Albina Belarja nista povezana z njegovim rojstnim mestom?

- Urejanje seizmološke revije.
- Prva zaposlitev.
- Matura.
- Smrt.

8. Ali sta besedi seizmolog in znanstvenik, uporabljeni tudi v izhodiščnem besedilu, sopomenki?

- NE
- DA

9. V katerih šolah se je Albin šolal? Naštej.

10. S čim se je ukvarjal kot asistent za kemijo in naravoslovje?

11. Kaj je močno spremenilo njegovo življenje? Kdaj se je to zgodilo?

12. Kdaj je postal deželni nadzornik?

13. Katere prostore je zajemala potresna opazovalnica?

14. Kdo je objavljaj v Albinovi reviji?

15. Kaj je Albin ustanovil v družinski vili?
